

Η Αθήνα και οι αρχιτεκτονικοί ρυθμοί της και τα σπίτια της

Βασικοί αρχιτεκτονικοί ρυθμοί πριν
από το Νεοκλασικισμό

Η Αθήνα ήταν μια λέξη γνωστή σ' όλη την Ευρώπη, που ανέβαζε οπωσδήποτε τον ρόλο της, αφού οι Ευρωπαίοι στο άκουσμά της συνέδεαν την τοπική πρωτεύουσα με τη δόξα της αρχαίας Αθήνας.

Μέχρι τότε η Αθήνα είχε την όψη ενός μικρού χωριού. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του Λαμαρτίνου που περιγράφει την Αθήνα:

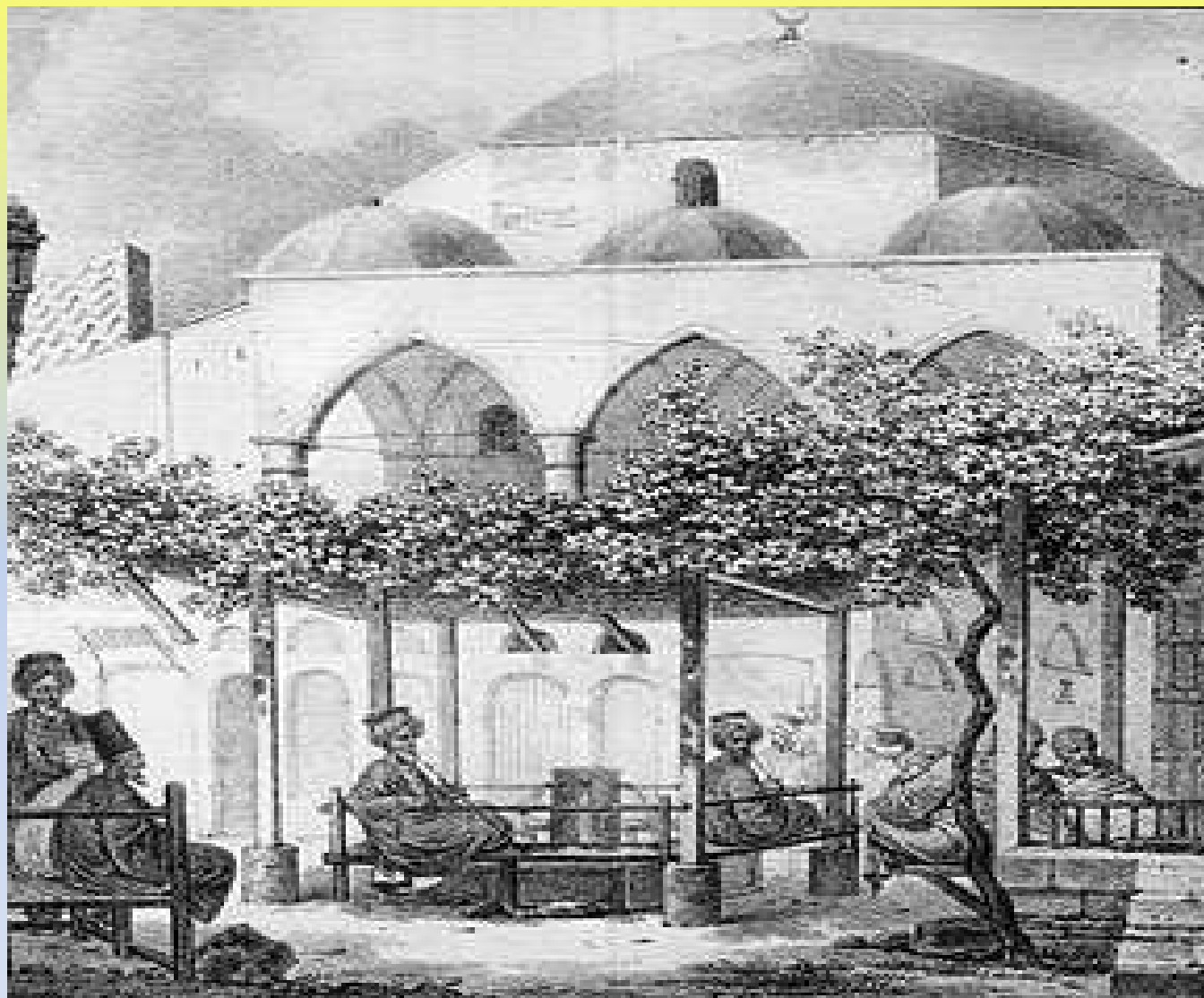
«Μπαίνοντας στην Πολιτεία, μπήκαμε σ' έναν αξεδιάλυτο λαβύρινθο από στενά σοκάκια γεμάτα από γκρεμισμένα ντουβάρια, σπασμένα κεραμίδια, ανάκατα με πέτρες και κομμάτια από μάρμαρα(...) Μέσα σε μικρά παλιοκάλυβα, ερείπια ερειπίων, βρώμικα και φρικτά καταφύγια, βρίσκονταν στοιβαγμένες χωριάτικες οικογένειες.»

Αρχοντικό Μπενιζέλων

1501-1700

οδός Αδριανού 96 Αρχοντικό της Τουρκοκρατίας που ανήκε στην Αθηναϊκή οικογένεια των Μπενιζέλων

Τζαμί Τζισταράκη 1759

Αναφιώτικα

1847-1863

Τα μικρά σπιτάκια της περιοχής αποτελούν, κατά τον Κ. Μπίρη, αρχιτεκτονικό δείγμα «απλού δομικού αισθήματος και ευφυούς εξοικονομήσεως αναγκών».

Η ανέγερση του ειδικού αυτού κτιρίου για την περίθαλψη των πασχόντων από οφθαλμικά νοσήματα εγκρίθηκε επί Όθωνος και Αμαλίας τον Αύγουστο του 1843.

Η τελετή θεμελίωσης του κτιρίου του Οφθαλμιατρείου έγινε την 21η Απριλίου 1847 και τα επίσημα εγκαίνια την 14η Ιουνίου 1854.

Είναι έργο των Χριστιανού Χάνσεν, Γεράσιμου Μεταξά και Αριστείδη Μπαλάνου

Οικία Βλαχούτζη 1834-1845

Το κτίριο της οδού Πειραιώς 35, οικοδομήθηκε το 1834-1835, για λογαριασμό των εύπορων Φαναριωτών αδελφών Βλαχούτζη. Στην αρχική του μορφή ήταν διώροφο (ο τελευταίος όροφος προστέθηκε το 1845) και το χαρακτηρίζει η λιτότητα των πρώτων αθηναϊκών οικοδομών, αμέσως μετά την απελευθέρωση.

Ιλίου Μέλαθρον

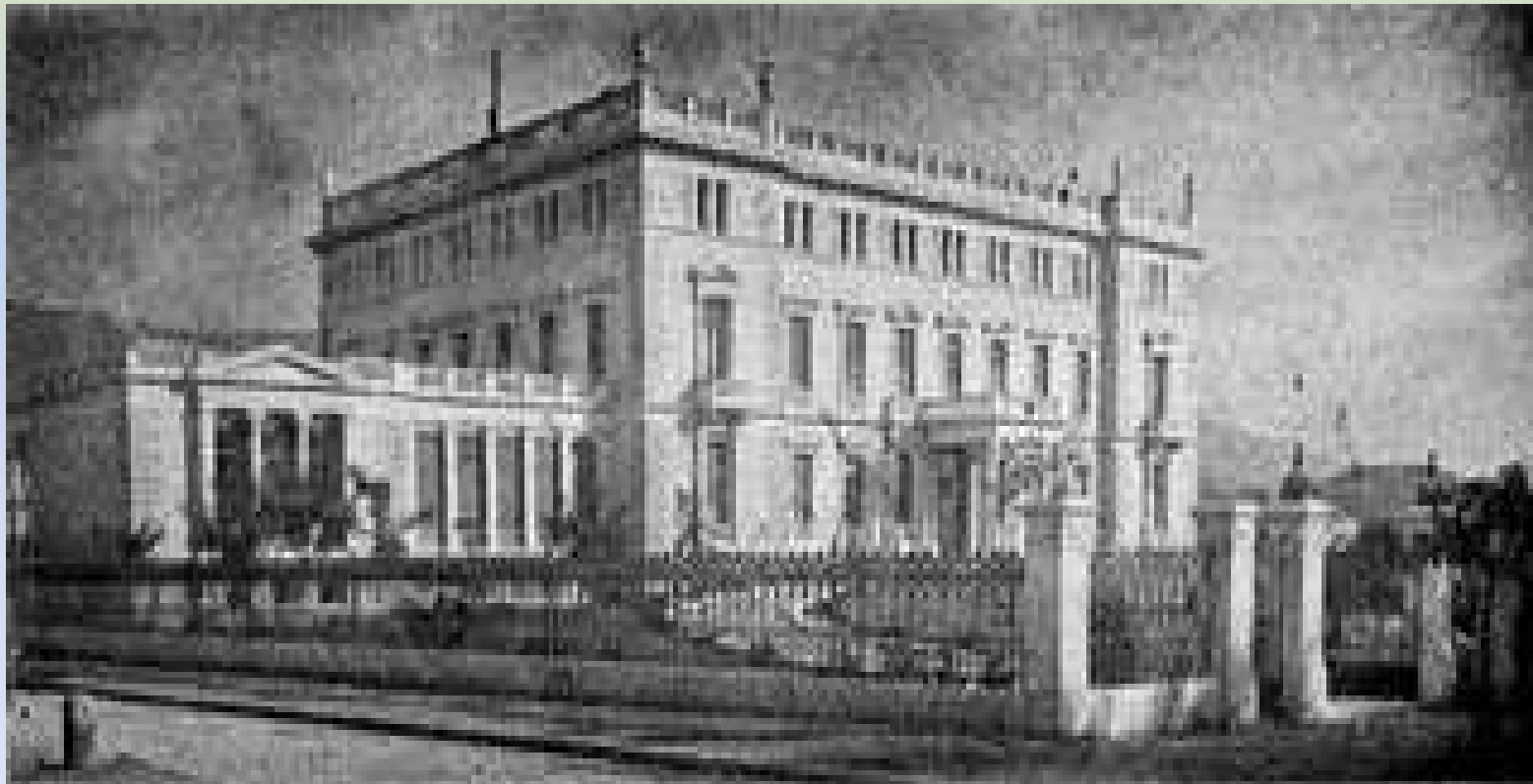

Το τριώροφο μέγαρο της οδού Πανεπιστημίου που είναι γνωστό με την επωνυμία "Ιλίου Μέλαθρον", οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1878-1880, για λογαριασμό του ανασκαφέα της Τροίας και των Μυκηνών Ερρίκου Σλήμαν (Schliemann). Ήταν το πλουσιότερο μέχρι εκείνη την περίοδο ιδιωτικό κτίριο των Αθηνών και θεωρείται το σημαντικότερο έργο του αρχιτέκτονα Ernst Ziller .

Νέα Ανάκτορα (Προεδρικό Μέγαρο)

1891-1897

τριώροφο νεοκλασικό κτίριο, με λιτή και αυστηρή συμμετρική πρόσοψη, πλαισιωμένο από δύο πτέρυγες, με μοναδική προεξοχή το πρόπυλο ιωνικού ρυθμού στην κυρία εισοδο, προς την οδό Ηρώδου Αττικού.

Οικία Κωνσταντίνου Βούρου 1859

Το τριώροφο κτίριο της οδού Παπαρρηγοπούλου 5 ανεγέρθηκε το 1859, βάσει σχεδίων του στρατιωτικού μηχανικού Γεράσιμου Μεταξά

το 1916 υπέστη πλήρη αναμόρφωση της πρόσοψής του, με βάση τα τότε επικρατούντα ρεύματα του "Νεομπαρόκ" (βάσει μελέτης του αρχιτέκτονα Αναστάσιου Χέλμη).

Γραφεία εφημερίδας "Εστία" 1876

Αποτελεί τυπικό
δείγμα νεοκλασικής
αρχιτεκτονικής του
δεύτερου μισού του
19ου αιώνα

Τα ανοίγματα του
ισογείου
περιβάλλονται από
μαρμάρινους
πεσσούς με
κορινθιακά
κιονόκρανα, ενώ
από πεσσούς
περιστοιχίζονται και
τα ανοίγματα των
ορόφων.

Εθνικό Θέατρο 1891-1901

Το μεγαλοπρεπές εκλεκτικιστικό κτίριο της οδού Αγίου Κωνσταντίνου οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1891-1901, βάσει σχεδίων του αρχιτέκτονα Ernst Ziller

Πύργος Μαυρομιχάλη 1900

Αλκιβιάδου 5

Οικοδομήθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα, βάσει σχεδίων του στρατιωτικού μηχανικού Αγαμέμνονα Πάλλη. Εκλεκτικιστικό κτίσμα, με γοτθικά ανοίγματα και άλλα μορφολογικά στοιχεία εμπνευσμένα από παλαιότερους ρομαντικούς ρυθμούς.

60ο Γυμνάσιο και Λύκειο Αθηνών 1900-1920

Αν και ενδιαφέρον αρχιτεκτονικά, έχει χαρακτηριστεί "πομπώδες" με εμφανείς ιταλικές επιδράσεις.

Οικία Σαρλή 1915-1920

ενδιαφέρον
δείγμα του
Γαλλικού
νεομπαρόκ,
μια κομψή
και
αρμονική
"τοπική"
εφαρμογή
των αρχών
της σχολής
της Beaux-
Arts.

Διώροφο κτίριο Art Nouveau

ένα αξιόλογο
δείγμα Art
Nouveau σε
συνδυασμό με
κλασικίζοντα
στοιχεία

Γεννάδειος Βιβλιοθήκη 1923

οικοδομήθηκε το 1923, βάσει σχεδίων του Αμερικανού αρχιτέκτονα Stewart Thompson, ακολουθώντας έναν όψιμο και αναχρονιστικό για την εποχή του "αμιγή κλασικισμό".

Οικία Αγγελικής Χατζημιχάλη

1924-1927

Χαρακτηριστικ
ό δείγμα
λαϊκότητας
εκλεκτικιστικής
αρχιτεκτονικής
του Μεσο-
πολέμου, με
χρήση νεο-
βυζαντινών και
μακεδονίτικων
στοιχείων, σε
μια
πρωτοποριακή
σύνθεση.

Μέγαρο Εφεσίου 1923-1928

του αρχιτέκτονα
Βασίλειου
Τσαγρή ,
εκφραστή ενός
νεοακαδημαϊκού
εκλεκτικισμού,
με επιδράσεις
από την Art
Nouveau και τη
βιεννέζικη σχολή
του Otto Wagner

Εκλεκτικιστική διώροφη κατοικία 1920-1930

Πρόκειται για
ένα κτίριο
εκλεκτικιστικού
ρυθμού, με μια
αξιοσημείωτη
κλασική
εναρμονισμένη
συμμετρία στην
πρόσοψη.

Σαρόγλειο Μέγαρο 1924-1932

του
αρχιτέκτονα
Αλέξανδρου
Νικολούδη,
απόφοιτου
της γαλλικής
Ecole des
Beaux-Arts

Μέγαρο Καλλιμασιώτη 1925

Οικοδομήθηκε
βάσει σχεδίων
του αρχιτέκτονα
Ανδρέα Κριεζή,
απόφοιτου του
Πολυτεχνείου
του Μονάχου και
εκφραστή ενός
νεοακαδημαϊκού
εκλεκτικισμού

Πολυκατοικία του Μεσοπολέμου 1929-1930

Του Βασίλειου Κουρεμένου (1875-1957), απόφοιτου της γαλλικής Ecole des Beaux-Arts, και οπαδού μιας "ρασιοναλιστικής κάθαρσης" του κλασικισμού, με στόχο την "εναρμόνισή του με τις νέες λειτουργικές και κατασκευαστικές συνθήκες"

Πολυκατοικία του Μεσοπολέμου 1937

Η πολυκατοικία της οδού Κανάρη 5 οικοδομήθηκε το 1937, βάσει σχεδίων του αρχιτέκτονα Εμμανουήλ Λαζαρίδη (1894-1961), απόφοιτου της γαλλικής Ecole des Beaux-Arts

Προσφυγικές Πολυκατοικίες 1933-1935

Προσφυγικές Πολυκατοικίες λεωφόρος Αλεξάνδρας 165-169

οικοδομήθηκε
μεταξύ των ετών
1933-1935, βάσει
σχεδίων των
αρχιτεκτόνων
Κίμωνα Λάσκαρι
(1905-1978) και
Δημήτριου
Κυριακού (1881-
1971), υπαλλήλων
τότε της Τεχνικής
Υπηρεσίας του
Υπουργείου
Προνοίας (Τ.Υ.Υ.Π.).

Υπουργείο Εμπορίου 1938-1940

του αρχιτέκτονα
Εμμανουήλ
Κριεζή ,
πρώιμου
εκφραστή μιας
τάσης που
επιδιώκει τη
λειτουργικότητα
και την
αξιοποίηση των
μοντέρνων
δομικών υλικών,
σε συνδυασμό με
την αναζήτηση
μιας
"ελληνικότητας"

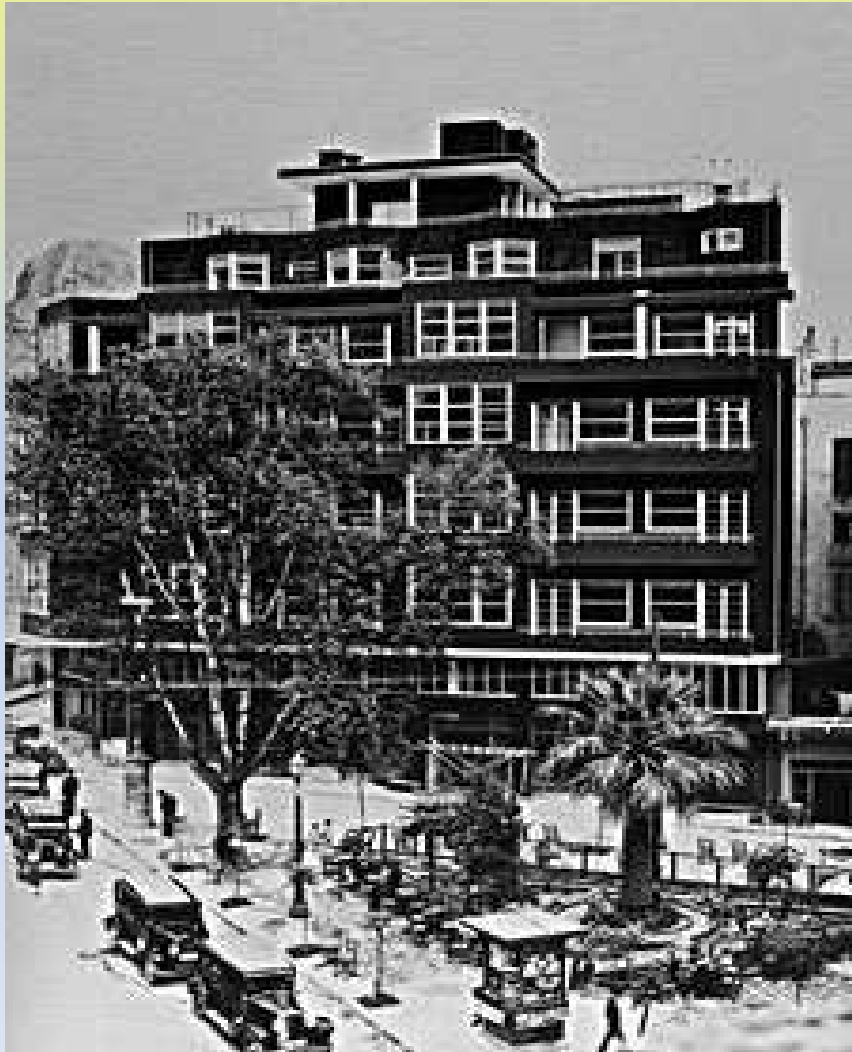
Κινηματοθέατρο Rex 1935-1937

των αρχιτεκτόνων
Βασίλειου Κασσάνδρα
(1904-1973) και Λεωνίδα
Μπόνη .

Κατασκευασμένο με
σκυρόδεμα και ειδικά
μονωτικά υλικά, που
αντιμετώπιζαν μεταξύ
των άλλων τα ζητήματα
ορίων της ακουστικής
μεταξύ των διαφόρων
χώρων, διαθέτει πολλά
στοιχεία Art Deco, σε
συνδυασμό με την
αμερικανική τεχνοτροπία
των χώρων θεάματος της
περιόδου εκείνης, που
αποτυπώνεται κυρίως
στην πρόσοψή του.

"Μπλε" Πολυκατοικία Αντωνόπουλου 1932-1933

του αρχιτέκτονα
Κυριάκου
Παναγιωτάκου (1902-
1982), ενός από τους
πρωτοπόρους του
μοντέρνου κινήματος
στην Ελλάδα

θεωρείται σταθμός
στην ιστορία της
σύγχρονης
ελληνικής
αρχιτεκτονικής

Μεγάλοι αρχιτεκτονικοί ρυθμοί

Πριν από την απελευθέρωση

Πριν από τη σύσταση του ελληνικού
κράτους στην Ευρώπη

Ο ρομανικός ρυθμός

Ο ρομανικός ρυθμός επανέφερε στην αρχιτεκτονική και τη γλυπτική της δυτικής Ευρώπης τη μνημειακότητα, που είχε υποχωρήσει μετά την κατάλυση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και την παρακμή της τέχνης της.

Ο ρομαντικός ρυθμός

Σημαντικές καινοτομίες του νέου ρυθμού ήταν

- η εισαγωγή της γλυπτής διακόσμησης στις πύλες και τα κιονόκρανα των ναών,**
- η παραγωγή, για πρώτη φορά μετά την παρακμή της ρωμαϊκής τέχνης, αυτόνομων περίοπτων γλυπτών**
- η τυποποίηση στην εικονογραφία και οι ψηλόλιγνες, συχνά εξωτικές μορφές με διακοσμητικά επεξεργασμένη γράμμωση της κόμμωσης και των πτυχών του ενδύματος.**

μπαρόκ

Stift Melk, δείγμα παλατιού μπαρόκ αισθητικής (Αυστρία).

Μπαρόκ

Ως τυπικά χαρακτηριστικά της μπαρόκ αρχιτεκτονικής μπορούμε να αναφέρουμε:

- δραματική χρήση του φωτισμού με έντονες αντιθέσεις
- υπερβολική χρήση διακοσμητικών στοιχείων συμπεριλαμβανομένων και μεμονωμένων γλυπτών στο εξωτερικό
- μεγάλης κλίμακας διακοσμητικές αναπαραστάσεις στις οροφές των κτιρίων
- έντονη σύνδεση της αρχιτεκτονικής με τη ζωγραφική
- χρήση τεχνικών οπτικής "απάτης" (*trompe l'oeil*)

ΓΟΤΘΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ

ΓΟΤΘΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ

Σε πολλά κτήρια της συγκεκριμένης τεχνοτροπίας είναι διακριτή η ρευστότητα και η τάση για διακόσμηση. Εξωτερικά τα κτήρια διακρίνονται για τη μαζική χρήση αντηρίδων

Πρόσψη καθεδρικού ναού του
Peterborough, Γαλλία

Η. Παπαδάκη

και

Ξ. Ιακωβάκη

Βιβλιογραφία:

- Πολεοδομία και Δημόσια Τάξη – Αθήνα Οχυρωμένη Πόλη – Ιούνιος 2002
(ηλεκτρονική έκδοση)
- Ενάντια στη λήθη – Μεταξουργείο (ηλεκτρονική έκδοση)
- ΑΡΝΟΣ – Studies and Publishing – Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό.
Τέχνες Ι, Εκαστικές Τέχνες (Εργασία στο πλαίσιο του Ελεύθερου Ανοικτού Πανεπιστημίου)
(ηλεκτρονική έκδοση)
- Αρχαιολογία της Πόλης των Αθηνών - Ηλεκτρονική Έκδοση
- Αρχείο Νεότερων Μνημείων, Archive 2014, www.ele.gr/arcaeologia/gr/
- Μαγειρικές διαδρομές. Θέμα: Η Νεοκλασική Αθήνα. (ηλεκτρονική έκδοση)
- Τυπολογίες και κατασκευαστικά συστήματα. Nemertes.lis.upatras.gr
- Οι πιο όμορφες πολυκατοικίες της Αθήνας. Ourathens.blogspot.com
- TimeRime.com – Νεοκλασικά κτίρια Linea de Tiempo